

KRIMINALOMSORGEN

Årsmelding 2007

Innhold

Forord Dette er kriminalomsorgen	side 4
---	--------

En aktiv og helhetlig Justispolitikk	side 6
---	--------

Stiller varetektsplasser til disposisjon hurtig

Iverksette straffe reaksjoner hurtig

Ny avdeling Bredtveit

Nytt vaktbygg og skole IIseng

Ny verkstedhall Hof

Nytt fengselsbygg Vik

Trøgstad rehabilitert

Styrke kvaliteten på straffegjennomføringen	side 10
--	---------

Opplæringscenter Ila

Internett i fengselsundervisningen

I hele gjennomføringsperioden skal det tilrettelegges for en kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført straff

Boligavtalen

Pris til bosetting av prøveløslatte

Fri – til å sone? Vardeteateret

Gjennomføringen skal tilpasses individuelt og være preget av målrettet samhandling mellom tilsatte og domfelte/innsatte

Åpne fengsler

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Rusmestringsenehter

Unge lovbrøtere

Nye sikkerhetsutfordringer	side 18
-----------------------------------	---------

Motvirke straffbare handlinger og svikt under gjennomføringen

Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet

Personal	side 19
-----------------	---------

Likestilling

Sykefravær

Trygg kriminalomsorg

Akan-avtale

Ledelsesutviklingsprogram

Uniformsutvalg

Møte i lagmannsretten

Pris til Oslo fengsel

KRUS	side 21
-------------	---------

KITT

Utgivelser

Regnskap

Statistikk	side 24
-------------------	---------

Forord

Det er med glede vi presenterer årsmeldingen for 2007! Den viser at virksomheten i kriminalomsorgen er preget av bred forankring og godt samarbeid, internt og eksternt. Det er først og fremst gjort en fantastisk innsats med vår hovedutfordring: å få bort soningskøen.

Å redusere køen med nesten 1400 dommer i løpet av året, samtidig som belegget i fengslene alle de siste årene har ligget på rundt 95 prosent, innebærer en voldsom utfordring i å fordele dommer, fylle opp ledige plasser, ivareta de som til enhver tid sitter i fengslene samtidig som politiet skal ha tilgjengelig plass til varetekt. Også friomsorgen har fått kontroll over køen på samfunnsstraff. Jeg er veldig glad for at vi har klart dette, men jeg vil understreke at jeg forstår at vi balanserer på grensen for hva som er mulig.

Det er viktig å få anledning til å bruke sin kompetanse i det daglige miljøarbeid og slik bidra til mindre tilbakefall og indirekte til bedre arbeidsmiljø. Personalet har i 2007 vært velfortjent prioritert. Jeg er glad for at vi er i gang med en grundig oppfølging av Arbeidstilsynets rapport, "Trygg kriminalomsorg". Jeg nevner også ledelsesutviklingsprogrammet, LUP, og at vi gikk i gang med å utarbeide en personalstrategi og fortsatte arbeidet med nytt elektronisk etatssystem for kriminalomsorgen.

Individet står sentralt i regjeringens politikk for straffegjennomføring. Tiltak skal i så stor grad som mulig tilpasses den enkelte, og utgangspunktet er at ingen straffedømte skal gjennomføre straffen med strengere sikkerhets- og kontrollregime enn det som er påkrevd av sikkerhetsmessige grunner.

Et velfungerende forvaltnings samarbeid er en forutsetning for å få til en vellykket straffegjennomføring, og lette domfeltes overgang til frihet. Derfor er jeg glad for at Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kultur- og kirke departementet styrket sine budsjetter for å kunne øke sin viktige innsats overfor innsatte og domfelte. Samtidig er jeg glad for at vi på vår side gir våre samarbeidspartnere bedre arbeidsforhold og bedre anledning til å utnytte de ressurser de stiller til rådighet. Jeg tenker spesielt på det flotte opplærings senteret på Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt, men også på "opplæringshuset" som er skapt på IIseng fengsel. IIseng er et konkret eksempel på at innhold og sikkerhet ses i sammenheng. Her bygget vi nytt vaktbygg samtidig som omstrukturering i fengselet muliggjorde skolebygget. Og endelig slipper de innsatte på Hof å måtte arbeide utendørs! Den nye arbeidshallen er god å ha vinterstid.

Friomsorgskontorene får stadig større etterspørsel etter sine tjenester. Samfunnsstraffen fortsatte å øke, og promilleprogrammet fortsetter å være et godt alternativ til fengselsstraff. Prøveprosjektene med Narkotikaprogram med domstolskontroll går etter planen. Dette er eksempler på en fornyelse av straffegjennomføringen som peker fremover mot den nye stortingsmeldingen. Den skal først legges frem i 2008, men også i 2007 var det nettopp dette arbeidet som beskjefteiget og engasjerte svært mange ansatte i kriminalomsorgen. Takk for at dere bidro med all deres kunnskap og deres erfaringer!

En stor takk til alle ansatte i kriminalomsorgen! Dere har alle bidratt veldig fint i retning av at vi kan nå vårt overordnede mål – Et tryggere samfunn.

Oslo, mai 2008

Kristin Bølgren Brønnebak
ekspedisjonssjef

Dette er kriminalomsorgen

Kriminalomsorgen skal gjennomføre varetektsfengsling og straffereaksjoner på en måte som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Det skal legges til rette for at lovbrøtere kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster. Kriminalomsorgen samarbeider med andre offentlige etater om å legge til rette for at domfelte og innsatte får de tjenestene de har krav på under straffegjennomføringen.

Kriminalomsorgens visjon: Aktiv kriminalomsorg – tryggere samfunn

Kriminalomsorgen er en del av samfunnets maktapparat, og virksomheten er derfor forankret i et verdi- og normsett som regulerer maltutøvelsen. Straffelovgivningen, rettspraksis og straffegjennomføringen skal bygge på humanitet, rettsikkerhet og likebehandling. Kompetansen til de tilsatte i kriminalomsorgen står sentralt i tilretteleggingen av straffegjennomføringen til den enkelte domfelte.

Nøkeltall

3 573	plasser i fengslene
20 %	av fengselskapasiteten til varetekt
67	dager gjennomsnittlig varetektstid
9 %	kvinner satt i fengsel
15 %	av de innsatte har utenlandsk statsborgerskap
88,2	gjennomsnittlig antall innsatte per 100 000 innbyggere
12 536	personer ble satt i fengsel i løpet av 2007
21 %	sonet dommer for promillekjøring
54 %	satt kortere enn 60 dager
10 %	satt ett år eller mer
34 %	av fengselsdøgnene ved fengsel eller avdeling med lavere sikkerhet
2 929	dommer på samfunnsstraff
471	betingede dommer med promilleprogram
31	betingede dommer på Narkotikaprogram med domstolskontroll
4555	tilsatte i kriminalomsorgen, av disse er 82 % på heltid
59 %	av de tilsatte er menn
41 %	av de tilsatte er kvinner
154	(3,4 %) av de tilsatte er ved de 6 regionadministrasjonene
3618	(80 %) av de tilsatte er ved fengslene
340	(7 %) er ved friomsorgskontorene
414	(9 %) av de tilsatte er på KRUS
29	(0,6 %) er ved KITT

Organisering

Kriminalomsorgen er organisert med tre nivåer: Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF), seks regionadministrasjoner, de lokale fengsler og friomsorgskontor og to sentre for narkotikaprogram med domstolskontroll.

I tillegg kommer Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) og Kriminalomsorgens IT-tjeneste (KITT) som er direkte underlagt KSF.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF)

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) har den faglige og administrative ledelsen av kriminalomsorgen. KSF er en integrert i Kriminalomsorgsavdelingen i Justisdepartementet og blir ledet av ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakk.

Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)

Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) er kompetansesenter for kriminalomsorgen. KRUS skal gi etatsutdanning for fengsels- og verksbetjenter, tilby etter- og videreutdanning og drive forskning og formidlingsarbeid.

Kriminalomsorgens IT - tjeneste (KITT)

Kriminalomsorgens IT-tjeneste (KITT) utvikler og vedlikeholder IT-systemer i kriminalomsorgen og fører tilsyn med sikkerhet, infrastruktur og sentrale fagapplikasjoner. KITT har kontor i Oslo og Horten.

Kriminalomsorgens regioner

Region nord

(Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms, Finnmark)

Region vest

(Hordaland, Sogn- og Fjordane, Møre og Romsdal)

Region sørvest

(Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder)

Region sør

(Buskerud, Vestfold, Telemark)

Region nordøst

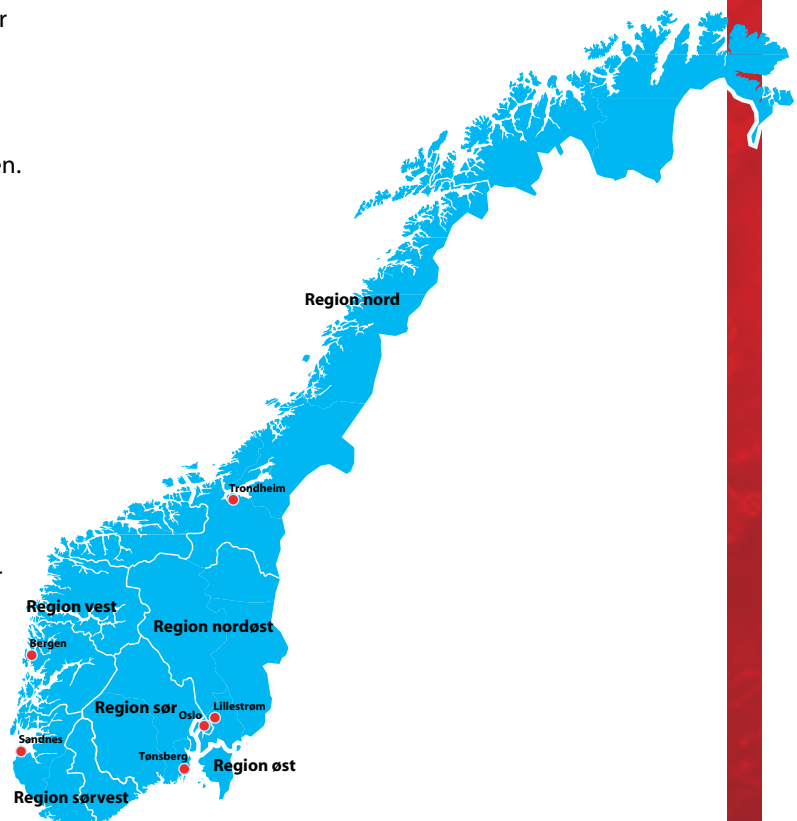
(Akershus, Hedmark, Oppland)

Region øst

(Oslo, Østfold)

Den enkelte region har ansvar for straffegjennomføringen ved fengslene, friomsorgskontorene og sentrene for Narkotikaprogram med domstolskontroll i sine fylker. Regionene skal sikre helhetlig straffegjennomføring og ressursutnyttelse i et godt samarbeid med andre regioner.

Fengslene og friomsorgskontorene har ansvaret for den daglige driften på lokalt nivå.

En aktiv helhetlig justispolitikk

Å sørge for trygghet i samfunnet er et velferdsspørsmål og et stort offentlig ansvar. Regjeringen ser det som viktig at justispolitikken forankres sterkere i den generelle velferdspolitikken. Med gode velferdstilbud for alle kan mange av startblokkene for en kriminell løpebane fjernes. Gode tilbud i psykiatri, helse og omsorg og en aktiv arbeidsmarkedspolitikk bidrar til helhetlig kriminalitetsbekjempelse. Samtidig må barnevern, skole og politi jobbe godt sammen for å reagere i tide. Målet er å forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere bedre.

(Kilde: Aktiv helhetlig justispolitikk, Justispolitisk status etter to år med rød-grønn regjering, side 1.)

Hovedutfordring:

Fjerne soningskøen – Bedre innhold

Straffegjennomføringen i Norge er preget av relativt høy standard. Samtidig er det store og viktige utfordringer knyttet til å møte fremtidig kriminalitetsutvikling, redusere tilbakefall, etablere alternative straffereaksjoner til fengsel, ivareta hensynet til barn og unge, sikre god tilgang på fagutdannet personell, skape en enda tryggere arbeidsplass for de tilsatte og bedre forholdene for de innsatte under straffegjennomføringen.

Kriminalomsorgen har i 2007 hatt en krevende utfordring ved samtidig å avvikle soningskøen og videreutvikle kvaliteten i straffegjennomføringen.

Stille varetektsplasser til disposisjon hurtig

Det er en sammenheng mellom varetektsplasser, soningskapasitet og samfunnets opplevelse av trygghet. I en situasjon med soningskø skal det først stilles plasser til rådighet for varetekt, deretter lange dommer og så korte volds- eller voldsrelaterede dommer. Aktive gjengmedlemmer, unge innsatte i varetekt eller som gjennomfører straff og personer som utgjør de tyngste kriminelle med organisasjonstilhørighet, skal alltid prioriteres høyt.

Iverksette straffereaksjoner hurtig

Regjeringen har lagt frem en tiltaksplan mot soningskø og for bedre innhold i soningen. Målet er at soningskøene er fjernet og at driften i kriminalomsorgen er normalisert i 2009.

Fra perioden 30.06.2006 og ut 2007 er soningskøen redusert fra 2791 til 1103 dommer og er gått ytterligere ned etter det (under 800 i april 2008).

Nye fengselsplasser tatt i bruk i 2007

	Antall plasser	Type plasser
Ullersmo fengsel	10	Lukkede
Vik fengsel	14	Lukkede
Ravneberget fengsel	15	Åpne
Hof fengsel	4	Åpne
Bredtveit fengsel, avd. Bredtveitvn. (istf. Østensjø)	5	Åpne
Bruvoll fengsel	10	Åpne
Ilseeng fengsel	6	Åpne
Totalt	64	nye plasser

Etablere Halden fengsel

Byggingen av Halden fengsel startet i 2007. Fengselet skal være ferdig med 251 plasser tidlig i 2010. Dette blir et moderne fengsel med individuelt tilrettelagt straffegjennomføring. Det skal også bygges en besøksleilighet ved fengselet slik at de innsatte får mulighet til kontakt med barn og familie. Kostnadsrammen for fengselet er 1,4 milliarder.

Høy kapasitetsutnyttelse

I 2007 var kapasitetsutnyttelsen i fengslene på 95,3 %. Så høy kapasitetsutnyttelse over mange år byr på store utfordringer i forhold til faglig innhold, sikkerhet, bygningsmessige forhold samt den daglige aktiviseringen av de innsatte i skole, program, arbeidsdrift, teknisk/kjøkkenarbeid i fengselet og fritidsaktiviteter.

Rehabilitering av Ullersmo fengsel

Ullersmo fengsel har et stort behov for oppussing/utbedringer. Justisdepartementet holder på med en forstudie for Ullersmo fengsel som skal kvalitetssikres i henhold til Finansdepartementets regelverk for store offentlige investeringer (såkalt KS1-utredning). Forstudien utreder ulike alternativer for utbedringer av fengselet og skal legge grunnlaget for å ta en beslutning om hva som skal gjøres. Utredningen planlegges ferdigstilt i løpet første halvår 2008.

Husleieprosjektet

Kriminalomsorgen har et betydelig vedlikeholdsetterslep på fengselsbyggene. Regjeringen har besluttet å inn-

lemme fengselseiendommene i statens husleieordning under Statsbygg fra 2009. Kriminalomsorgens hovedoppgave er å gjennomføre straff, ikke å drive eiendomsforvaltning. Overføringen skal synliggjøre ressursbruken, legge til rette for et godt og verdibevarende vedlikehold, unngå opparbeiding av framtidig vedlikeholdsetterslep og gi en profesjonell eiendomsforvaltning av fengselsbyggene. I 2007 startet arbeidet med å forberede innlemming av fengslene i statens husleieordning.

Straffbart å ikke møte til soning

I 2007 ble det gjort straffbart å ikke møte til soning etter innkalling. Det gjør det enklere for fengslene å planlegge kapasitetsutnyttelsen, og politiet slipper å bruke ressursene på å pågripe domfelte som i utgangspunktet skal møte frivillig. Lovendringen trådte i kraft 1. november.

Innkalling direkte til åpent fengsel

Straffegjennomføringsloven gir adgang til å sette domfelte med kortere enn to års dom direkte inn i fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Litt under halvparten av domfelte med dommer kortere enn 2 år ble innkalt direkte til åpen soning.

Straffegjennomføring utenfor fengsel

Straffegjennomføringsloven § 16 åpner for at kriminalomsorgen kan overføre domfelte til straffegjennomføring utenfor fengsel når halvdelen av straffen er gjennomført. Villkårene for slik overføring har vært svært strenge og ordningen ble derfor benyttet i liten grad. En viss justering av kravene er formulert i en lovendring som trådte i kraft 1. november 2007.

Raskere overføring til hjemlandet for utenlandske innsatte

Arbeidet med soningsoverføring innenfor gjeldende regelverk som bruk av tvangsmessig overføring etter tilleggsprotokollen til den europeiske overføringskonvensjonen er intensivert. I løpet av 2007 ble 26 innsatte overført til fortsatt straffegjennomføring i land utenfor Norden. 15 av overføringene var frivillige.

Straffegjennomføring i regi av friomsorgskontorene

Regjeringen ønsker økt bruk av samfunnsstraff, spesielt for promillekjøring, fartsbøter, vinningskriminalitet og bruk og besittelse av narkotika. Bakgrunnen er at to av ti som har sonet samfunnsstraff begår nye kriminelle handlinger, mens det tilsvarende tallet for de som har sonet i fengsel er fire ganger så høyt.

Bevilgningene til friomsorgskontorene ble i 2007 økt med 15 millioner kroner. Målet er å redusere køen av samfunnsstraffdommer og forhindre at det bygger seg opp ytterligere kø på samfunnsstraff. En lovendring fra november gir dessuten økt adgang til å kombinere fengselsstraff med samfunnsstraff.

Promilleprogramordningen er gjort permanent og utvidet fra bare alkohol til også "annet berusende eller bedøvende middel." Promilleprogram er en alternativ reaksjon overfor personer som ellers ville blitt dømt til ubetinget fengselsstraff for kjøring med promille. Innholdet består av undervisning, individuelle samtaler, kontroll og kartlegging av behandlingsbehov.

Bedre tilbud for kvinner - Ny åpen avdeling under Bredtveit kvinnefengsel

En frodig vårdag feiret kriminalomsorgen og samarbeidsparter at den praktfulle eiendommen i Bredtveitveien 2, et stykke nedenfor hovedfengselet, som tidligere ble brukt som mødre hjem, nå skal gi kvinner som har fått lange dommer et godt sted å bo den siste delen av soningstiden. Bredtveitveien avdeling har i første omgang plass til 14 kvinner. Eiendommen kommer istedenfor avdelingen i Østensjøveien som hadde plass til 9.

Siste ordet i talerekken på åpningsdagen fikk Åse, som satt først på Bredtveit fengsel, så i Østensjøveien og nå tilbringer de siste månedene av dommen i Bredtveitveien. Tre av hennes vers:

*Her finnes få låste dører
I så fall, de ut på bakken fører
Vi er i en særstilling vi
Det må jeg bare si*

*Her i huset vi liker oss godt
Her er ingenting lite og smått
Med stor plass ute i hagen
Hvor vi kan tilbringe meste av dagen*

*Og for ikke å glemme terrassen
Den er det beste med plassen
De fleste rom har det
Vi kan utover området se*

Nytt vaktbygg og skoleavdeling på Ilseng fengsel

Det nye vaktbygget på Ilseng fengsel inneholder hovedvakt, mottakelse, trimrom garderobe og 6 celler foruten besøks- og helseavdeling. Cellene er en slags lukket avdeling innen dette "åpne" fengselet slik at Ilseng slipper å overføre til lukket fengsel innsatte som i en periode ikke er egnet for å være i åpent fengsel.

Ilseng fengsel ble etablert som en arbeidskoloni under Fengselsvesenet i 1963. Målgruppen var i hovedsak promilledømte. På 70-tallet kom administrasjonsbygg og noe utbygging av arbeidsdriften. I 1992 ble de opprinnelige tyskerbrakkene erstattet med et moderne forlegningsbygg. Fengslet har 35 stillinger og plass til 80 innsatte. Det ligger i Stange kommune, ikke langt fra Hamar.

Skoleavdelingen

Ansatte og innsatte har i fellesskap bygget om en tidligere verkstedbygning så den fremstår som et nytt skolebygg med datarom, vanlig klasserom og arbeidsrom. Skolen satser på korte kurs som datakortet, elektrikerfag og truckførerkurs. Undervisningstilbudet og arbeidsdriften sees mest mulig i sammenheng.

Det nye vaktbygget ved inngangen til fengselsområdet. Skoleavdelingen ligger langt inne på området i et ombygd verksted.

Vik fengsel – nytt fengselsbygg

Nytt cellebygg ved Vik fengsel i Sogn avløste høsten 2007 fengselsbygget fra 1863. Dette gir 14 nye lukkede plasser ved fengselet. I tillegg til de 28 plassene i nybygget har Vik fengsel fire åpne plasser i en avdeling fra 2005. Aktivitets- og opplæringstilbudet sikres ved at det er bevilget midler til et bygg til blant annet undervisning og verksted. Videre planlegges det en utvidelse på 7 plasser til. Vik fengsel har 26 stillinger.

Celledør fra det gamle fengselsbygget.

Hof fengsel – ny verkstedhall

Hof fengsel har fått verkstedhall på 800 m². Dette er et ledd i å bedre lokalene for aktivisering av innsatte. Hof fengsel er en tidligere sivilforsvarsleir som ble fengsel i 1973 som ledd i arbeidet med å få ned køen av promillesonere, i likhet med fengslene i Verdal og Sandeid. I åttiårene førte man opp to verkstedbygg ved Hof, men hovedbeskjeftigelsen, pallesnekkingen, skjedde ute, hele året. Hof fengsel har ønsket seg verkstedhall i 15 år. Nå kan fengselsplassen brukes til blant annet fritidsaktiviteter, pallene er plassert i utkanten av tomten, ved verkstedhallen.

Ved opprettelsen hadde Hof 60 innsatte og 15 ansatte. Nå er det plass til 105 innsatte i fengselet. Fengselet har 40,1 stillinger. I 2007 ble Hof fengsel innlemmet i ordningen med fengselsundervisning. Fengselet ønsker å komme inn under bibliotekordningen for fengsler.

Verkstedhallen.

Trøgstad avdeling ved Indre Østfold fengsel rehabilitert

Rehabiliteringsprosjektet startet i 2004 og ble ferdig i begynnelsen av mai 2007. Rehabiliteringen ble mer omfattende enn planlagt etter en brann ved en av bygningene ved fengslet i januar 2005. 14 plasser var stengt under rehabiliteringen, i en periode noen flere.

I september 1992 ble Havnås leir i Trøgstad omgjort til fengsel, Trøgstad fengsel, med 90 åpne plasser som et ledd i arbeidet med å få ned soningskøen. Trøgstad er i dag en avdeling under Indre Østfold fengsel. Eidsberg, den andre avdelingen, har 17 lukkede plasser. De to fengslene fikk felles ledelse i 2004.

Trøgstads arbeidsdrift består av palleproduksjon, trevareverksted, vedlikeholdsavdeling og mekanisk verksted. Det tilbys noe programvirksomhet. Trøgstad samarbeider med Mysen videregående skole om skoletilbud.

- Vi er både opptatt av nye fengselsplasser, kvantitet, og av kvalitet, dvs. innholdet, rehabiliteringsarbeidet under straffegjennomføringen, sa statssekretær Terje Moland Pedersen og varslet at ombyggingen ved Trøgstad avdeling ikke er ferdig med dette: - Det skal bygges en besøksavdeling. Vi satser på stadig bedre overgang til livet utenfor etter soning.

Det spirer og gror i Indre Østfold.

Det nye bygget har kjøkken og spisesal i den gamle kjelleren og beboerrom og spesialrom i selve bygget.

Styrke kvaliteten på straffegjennomføringen

Straffegjennomføringen skal legge til rette for at innsatte og domfelte sikres de tjenester og rettigheter lovgivningen gir dem krav på.

Innenfor rammen av frihetsberøvelsen har innsatte og domfelte samme rett til tjenester og tilbud som befolkninga for øvrig. Kriminalomsorgen samarbeider med andre offentlige etater om å legge til rette for at domfelte og innsatte får de tjenestene de har krav på under straffegjennomføringen. Fængselsundervisning, fængselsbibliotek, rusmiddelarbeid og helsetilbud for innsatte er eksempler på slike tiltak.

For budsjettåret 2007 styrket Regjeringen ved Kunnskapsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet og Helse og omsorgsdepartementet tilbudet til domfelte med 27,75 millioner kroner. Samlet er bevilgningene til opplæring, bibliotek, fengselspresttjenesten og helsetjenesten for innsatte økt med 90 millioner kroner under dagens regjering.

Fra 2005 til 2007 har budsjettet for opplæring innenfor kriminalomsorgen økt fra 107,3 millioner til 160,9 millioner kroner. I 2006 og 2007 ble det etablert opplæringstilbud i de nye fengslene Bjørgvin, Bruvoll og Ravneberget og i eldre fengsler som ikke hadde skoletilbud, men hvor dette var hensiktsmessig: Indre Østfold, Trøgstad avdeling, Indre Østfold, Eidsberg avdeling, Ilseng, Bruvoll, Hof, Sandefjord, Kragerø, Sandeid, Verdal og Mosjøen fengsel ble innlemmet. Samtidig ble det bevilget midler til tilrettelegging av undervisningslokaler ved Vik fengsel, Vestre Slidre fengsel og Ullersmo fengsel, Krogsrud avdeling.

Sammenlignet med resten av befolkningen har dobbelt så mange innsatte bare grunnskole. Syv prosent har ikke en gang fullført grunnskolen. Nær 84 prosent av innsatte under 25 år har ikke fullført videregående opplæring. Særlig alvorlig er det at de yngste innsatte

har minst utdanning. Mange innsatte mangler grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving, regning og bruk av IKT. Dette gjør det vanskelig for dem å få jobb etter soning. Uten arbeid kan veien være kort til ny kriminalitet.

Innsatte har samme rett til opplæring som andre. Opplæringen gis av den lokale videregående skolen. Flertallet i norske fengsler soner korte dommer, og opplæringen må motivere og legge et løp for utdanning som fortsetter etter endt soning. I tråd med kartleggingen av de innsattes utdanningsønsker, gjøres opplæringen i fengslene mer yrkesfaglig. Hittil har over halvparten av elevplassene vært innenfor økonomiske, administrative fag. I det ordinære skolesystemet er denne andelen lavere, 44,4 %. I fengselsundervisningen skal det legges mer vekt på korte, kompetansegivende kurs. Det skal tas hensyn til kvinnelige innsattes behov for yrkesfaglig opplæring.

20 av landets fengsler fikk støtte til bibliotek i 2007. Bibliotekene har selvstendig betydning som mulighet til fritidsbeskjeftigelse for de innsatte og er samtidig et viktig supplement til skoleavdelingene i fengslene.

Helhet og samarbeid - Opplæringscenter på Ila fengsel

Som et ledd i innføringen av forvaringsordningen og krav til sikkerhet og kvalitet på innholdet, har Ila fengsel-, forvarings- og sikringsanstalt gjennomgått

betydelige ombygninger. For et par år siden sto aktivitetsbygget med blant annet gymsal, scene og bibliotek klar. I 2007 ble trange og mørke skolelokaler forlatt og

Fungerende driftssjef Tine Takla med puten saksen lå på før justisminister Knut Storberget tok den for å klippe snoren foran opplæringscenteret.

et praktisk og romslig opplæringscenter innviet. Ved å øke elevkapasiteten til 45, nye lokaler for programvirksomheten i flukt med skoleavdelingen og med arbeidsdriften tett på, er situasjonen for innsatte og ansatte ved Ila og ved Rud videregående skole blitt slik alle lenge har ønsket at den skulle være. Elevene kan følge individuelle studieopplegg i lyse moderne lokaler i et atriumlignende påbygg og i de ombygde tilstøtende arealene. Her har Ila fått en tidsriktig enhet

som likner en moderne arbeidsplass. Som de innsattes tillitsvalgte sa i sin hilsmingstale: "Jeg føler glede ved å studere her". Man regner med at nærmere ¾ av de innsatte på Ila vil være innom her i løpet av en dag.

I 2007 ble arbeidet med den fysiske sikkerheten ved Ila i form av nytt gjerde, slutført. Midlene, 9 millioner kroner, ble bevilget i revidert nasjonalbudsjett for 2006.

På talerstolen: Håkon Søvde, Hjalmar Johansen videregående skole/Skien fengsel, på første rad, Torfinn Langelid, Fylkesmannen i Hordaland

Utprøvingen av IKT/Internett for elever ved fengselsundervisningen

Skoleverket og kriminalomsorgen har i samarbeid utviklet løsning og laget retningslinjer for bruk av IKT/Internett for innsatte. Utprøvingen har skjedd ved Skien fengsel/Hjalmar Johansen vgs., Indre Østfold fengsel/Mysen vgs., Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt/Rud vgs. og Hustad fengsel/Romsdal videregående skole.

Eleven får tilgang til en PC med brukernavn og passord. Han får da tilgang til noen nettverksområder for lagring av dokumenter, men ikke tilgang til lokal harddisk. Alt

eleven produserer, ligger på server, og kan kontrolleres av skole og/eller fengsel. Tilgang til internett skjer via en nasjonal portal hvor all trafikk blir sjekket opp mot en liste over tillatte og forbudte nettsteder og -aktiviteter. Fengselsleder kan nekte adgang til datarommet dersom det har foregått misbruk eller om man mener det er stor fare for at misbruk vil skje.

Prosjektet har bakgrunn i opplæringsloven som gir rett til opplæring på ungdomsskole og videregående nivå. Digital kompetanse er her nevnt som en av de grunnleggende ferdigheter eleven skal mestre.

I hele gjennomføringsperioden skal det tilrettelegges for en kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført straff

Tiltakene under straffegjennomføringen skal i så stor grad som mulig tilpasses den enkelte domfelte. Dette krever et bredt spekter av gjennomføringsformer og rehabiliteringstiltak. Programmer, arbeid, undervisning og miljøarbeid er integrert i den daglige driften i fengslene og supplerer hverandre. Den innsatte skal sikres tilfredsstillende forhold, og negative virkninger av isolasjon skal avhjelpes.

Det ble gjennomført 379 programmer i fengsler og ved friomsorgskontorene, 1689 deltok. 74 % av de innsatte hadde et aktivitetstilbud, for eksempel program, skole eller arbeid. 17 % av de innsatte, deltok ikke i program, skole, arbeid eller fritidsaktivitet.

Innsatte foreldre får mer kvalitetstid med egne barn

I løpet av ett år opplever ca. 4 000 barn at mor eller far blir fengslet. Dette kan få alvorlige konsekvenser for livssituasjonen og utviklingen til et barn, både i form av skam, sorg, utrygghet, angst, savn, risiko for mobbing og foreldrekonflikter. For at innsatte foreldre skal få mer kvalitetstid sammen med egne barn, økte Stortinget i 2007 tilskuddet til Foreningen for Fangers Pårørende med én million kroner til tiltak for fangers barn.

Alle skal bo trygt og godt

Ny avtale om bolig samarbeid ble undertegnet 24. oktober 2007. Avtalen gjelder fra 1. januar 2008 og ut 2010. Hovedvekten er lagt på boligsosialt samarbeid.

Kommunenes Sentralforbund og regjeringen hadde fra 7. september 2005 en samarbeidsavtale om tiltak for å forebygge og avskaffe bostedsløshet. Avtalen varte ut 2007. KS og regjeringen ved Kommunal- og regionaldepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet,

Justis- og politidepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet har fremforhandlet en ny avtale som går ut på at partene i fellesskap skal bidra til å utvikle rammebetingelser og tiltak som bidrar til at personer som ikke selv er i stand til det, skal få hjelp til å skaffe seg og beholde en bolig. Kommunal- og regionaldepartementet koordinerer arbeidet med avtalen.

Bosetting av prøveløslatte fra TOG-avdelingen (Tiltak overfor gjengangere)

- et prosjekt i Kriminalomsorgen region øst ved Oslo fengsel og Oslo friomsorgskontor - vant statens tiltakspris for bostedløse

- Bosetting av prøveløslatte er et utmerket eksempel på godt arbeid for å forebygge og avskaffe bostedsløshet. En god og trygg bolig må være på plass for å kunne starte på et liv uten kriminalitet, sa kommunal- og regionalminister Magnhild Meltvedt Kleppa.

- I TOG skjer arbeidet kreativt og med metoder mange kan lære av, resultatene er oppsiktsvekkende, sa juryleder, direktør Bente Klingenberg, Husbanken region øst. Prisen er en hederspris for tiltak innen den nasjonale strategien mot bostedsløshet: "På vei til egen bolig", regjeringens strategi for å forebygge og bekjempe bostedsløshet. Husbanken koordinerer arbeidet med gjennomføringen av strategien og sto for arrangementet i Kulturkirken Jacob i Oslo.

TOG-prosjektet er et praktisk prosjekt i Kriminalomsorgen region øst ved Oslo fengsel og Oslo friomsorgskontor. TOG-avdelingen har 15 innsatte og 10 ansatte i Oslo fengsel. Målet er at den dømte skal greie seg ute etter endt dom uten ny kriminalitet. En egnet bolig er en forutsetning for å klare dette. Arbeidet med bolig trekkes inn i den enkeltes ansvarsgruppe og i den individuelle planen. Mer

en 70 domfelte er løslatt via TOG-prosjektet, de fleste til egen bolig og noen til behandling i institusjon.

Dette var tredje gang tiltaksprisen ble delt ut. Av 21 innsendte forslag i år hadde juryen nominert fire. Foruten vinneren – TOG – var det "Fra fengsel til bolig" under Helse- og velferdsetaten i Oslo kommune, Kvinnehuset i Sandviken i Bergen og Samarbeidsprosjektet i Indre Oslo: Færre utkastelser.

Prisvinnerne

Når er du fri til å leve ditt liv? Fri – til å sone?

Vardeteateret er et arbeidstreningsprosjekt for innsatte og løslatte som skal tilbake til samfunnet etter flere år bak murene. Målet er å mestre hverdagen uten å falle tilbake til kriminalitet eller rus. Deltakerne ved Vardeteateret er som studenter som under studietiden utvikler manus til en forestilling, spiller den for publikum og etter forestillingen samtaler med publikum med utgangspunkt i forestillingen.

Forestillingen som ble arbeidet frem i 2007 tar utgangspunktet i den løslattes situasjon. Mange løslatte opplever at det er nå soningen begynner. Den enkeltes

glede og stolthet over å få bruke sine evner og vise hva de kan, for venner, familie, tidligere medinnsatte på fremstilling og annet publikum, rører ved noe hos tilskuerne. Noen av studentene ville fortsette med teater, mens andre er blitt bedre kjent med seg selv og vet at de kan nå mål som synes fjerne. Noen medvirkende følger hele prosessen, mens andre kommer og går underveis. Slik utvikles og justeres stykket.

Årets forestilling ble både spilt i egne lokaler i Rådhusgaten i Oslo og på spillesteder rundt om i landet.

Gjennomføringen skal tilpasses individuelt og være preget av målrettet samhandling mellom tilsatte og domfelte/innsatte

Progresjonssoning

Når den domfelte nærmer seg slutten av soningen, og hensynet til sikkerhet og soningsprogresjon taler for det, bør innsatte i fengsler med høyt sikkerhetsnivå søkes overført raskere til fengsel/avdeling med lavere sikkerhetsnivå. Til tross for dette målet ble litt under halvparten av de innsatte prøveløslatt fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Noe av forklaringen kan være at disse fengslene jevnt over har hatt et bedre tilbud på innholdssiden, for eksempel skoletilbud.

Miljøarbeid

Det sosiale liv i fengsel skal utformes slik at det oppnås et helhetlig og sammenhengende læringsmiljø hvor problemløsning og mestring står sentralt. Programmer, arbeid, undervisning og miljøarbeid skal være integrert i den daglige driften og supplere hverandre. Miljøarbeid er et viktig område i kriminalomsorgens fagstrategi.

Kontaktbetjent

Målet er at alle innsatte skal ha kontaktbetjent. Samtidig er det fortsatt behov for å styrke og videreutvikle kvaliteten på kontaktbetjentarbeidet. For å kartlegge kvaliteten på ordningen blir det gjennomført spørreundersøkelser blant innsatte og tilsatte. Svarene brukes i det videre utviklings- og oppfølgingsarbeidet.

Fremtidsplan

Under straffegjennomføringen kan innsatte og domfelte få tilbud om fremtidsplan i kriminalomsorgen, individuell plan fra helse- og sosialtjenesten, opplæringsplan i skolen og handlingsplan i NAV-arbeid. Under straffegjennomføringen skal kriminalomsorgen legge til rette for samordning av dette arbeidet. I 2007 hadde nesten halvparten av de innsatte fremtidsplan, men bare vel en fjerdedel av de som sonet samfunnsstraff. Av løslatte med møteplikt hadde litt over halvparten fremtidsplan.

Rådgivningspanel

I 2006 ble det opprettet et rådgivningspanel for programvirksomheten. Panelet skal sikre kvaliteten på programmene som brukes i kriminalomsorgen og består av eksperter på programvirksomhet, ingen av dem tilknyttet kriminalomsorgen. I oktober 2007 ble det første programmet godkjent. Det var programmet "Motivator" som er utviklet på Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt. Programmet skal brukes i oppfølgingen av deltakere fra andre programmer.

Åpne fengsler

Har fengsler med lavere sikkerhetsnivå mindre vold, bedre faglig innhold og mer engasjerte ansatte enn andre fengsler?

Fire fengsler kjent for god praksis presenterte sin virksomhet på en inspirasjonsdag for etaten på KRUS. **Bastøy fengsel** er preget av en overordnet tenkning om humanisme, økologi og ansvarstrening og er "berømt" i inn og utland. **Åna fengsel, Rødgata avdeling**, vektlegger progresjon, tilrettelegging og innhold i soningen som skal være relevante for livet etter soning. **Bjergvin fengsel** åpnet for ett år siden. Det lanserte tidlig ideen om et tjenestetorg hvor eksterne samarbeidspartnere som NAV, Husbanken, Røde Kors, sosialkontoret, Kalfar-kollektivet og frimsorgskontoret trekkes aktivt inn. Virkemidler som kunst og filosofi er en viktig del av virksomheten i fengselet.

Trondheim fengsel, Leira avdeling

Utviklingsenheten i Trondheim kommune har gjort en studie av Leira, kalt "Konsekvenspedagogikk i en lærende organisasjon". Et humanistisk menneskesyn og konsekvenspedagogikk er fundamentet for Leiras virksomhet. Det arbeides kontinuerlig med forberedelser for den innsattes løslatelse og man opptatt av at den positive utviklingen fra tiden i fengselet ikke skal ødelegges av sosiale vansker etter løslatelse. På tross av at opptil 90 % av de innsatte på Leira soner for rusrelaterte forhold, er det mindre problemer med rusbruk i fengselet. Leira fikk etatens arbeidsmiljøpris for 2006 og har et sykefravær på mellom 1,5 og 4 %.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Et landsomfattende prøveprosjekt med straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble forberedt i 2007 for iverksetting i 2008.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er en ny måte å gjennomføre fengselsstraff på. Den som dømmes til ubetinget fengsel i inntil fire måneder eller som har fire måneder igjen til prøveløslatelse, kan fra september 2008 sone i eget hjem med en fotlenke som varsler dersom vedkommende ikke befinner seg på rett sted til rett tid. Den som gjennomfører straff med elektronisk kontroll skal på dagtid gå til ordinær arbeid eller skole, holde seg rusfri og være under tett oppfølging av kriminalomsorgen. Utover dette er den domfelte pålagt å tilbringe tiden i eget hjem. Straffegjennomføringen skal legge til rette for at domfelte skal gjøre en egen innsats og hindre tilbakefall til ny kriminalitet.

Ordnningen er ment som et tiltak for å øke kvaliteten i soningen og bidra til å redusere risikoen for tilbakefall til ny kriminalitet. Utover den elektroniske kontrollen

legges det stor vekt på den dynamiske, menneskelige kontrollen. Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er forankret i Straffegjennomføringsloven § 16 som omhandler gjennomføring av straff utenfor fengsel med særlige vilkår. Det er kriminalomsorgen som bestemmer hvem som faller inn under ordningen, dette er ikke en selvstendig straffereaksjon som i dømmes av retten.

Det etableres 6 pilotenheter, en i hver kriminalomsorgsregion, som skal ha det daglige, praktiske ansvaret for oppfølgingen. Bemanningen er tverrfaglig med sosialfaglig og fengselsfaglig kompetanse. Det legges opp til en døgnkontinuerlig vaktordning.

KITT, Kriminalomsorgens IT-tjeneste, har ansvar for etablering og forvaltning av kontrollsentralen. Den vil være en del av KITT-kundesenter i Horten. Kontrollsentralen vil være døgnbemannet. KITT har også det overordnede ansvar for anskaffelse av IKT-løsning og tilpasningen av etatens data-system (KOMPIS).

Fotlenke, foto: Niclas Sandberg, Sverige

Rusmestringsenheter

Rusavhengighet hos innsatte og domfelte er blant kriminalomsorgens største utfordringer. Om lag 60 % av alle innsatte i norske fengsler har et rusmiddelproblem ved innsettelsen. Det er en sterk sammenheng mellom rusmiddelmissbruk, opphopning av levekårsproblemer og tilbakefall til kriminalitet (*Levekår blant innsatte, Friestad & Skog Hansen 2004*).

Rusmestringsenheter

Det ble i 2007 foreberedt etablering av rusmestringsenheter i fengslene Ravneberget, Bodø og Stavanger. Dette er en modell hvor den lokale spesialisthelsetjenesten tilbyr behandling til rusmisbrukere inne i fengslene. Samtidig skal det fengselsfaglige innholdet som motivasjonell samtale, rusprogrammer, planarbeid og miljøarbeid styrkes. De tre enhetene skal derfor ha tverrfaglig kompetanse, med både fengselsfaglige stillinger, og sosial/helsefaglige stillinger.

Det er plass til 14 innsatte ved rusmestringsenhet ved **Stavanger fengsel**, et fengsel med høyere sikkerhetsgrad og plass til 58 innsatte. Tilbudet vil bare bli rettet mot mannlige innsatte fordi nyere forskning viser at blanding av kjønn kan ha en uheldig effekt på slik behandling.

Rusmestringsseksjonen i **Bodø fengsel** består av to avdelinger; en motivasjonsavdeling for ti innsatte, og

Inspektør/seksjonsleder Marte Helness og fengselsbetjent Roy White i den nye kontorfløyen for rusmestringsseksjonen i Bodø fengsel. Foto: Bodø fengsel

selve rusmestringsenheten for ni innsatte. Bodø fengsel har plass til 56 innsatte, bare menn.

Av **Ravneberget fengsels** 32 plasser er syv gjort om til rusmestringsenhet med egen boenhet, og et lite hus til program/samtaler kombinert med kontor. Ravneberget er et kvinnefengsel med lavt sikkerhetsnivå.

Tiltak overfor unge lovbrytere

Tverrfaglig samarbeid

Det utvikles mer omfattende rutiner for hvordan foreldre, politi, barnevern, skole, helsevesen, domstoler og kriminalomsorgen skal samarbeide når barn og unge bryter loven. Personundersøkelse, individuell plan og etablering av en mentorordning skal stå sentralt for å sikre en individuell og helhetlig oppfølging.

Mindre bruk av fengsel

Fengselsstraff har særlige negative virkninger for unge lovbrytere. Samtidig er den preventive virkningen av fengselsopphold liten for denne gruppen. Norge har også klare forpliktelser etter FNs barnekonvensjon knyttet til bruk av fengsel overfor unge under 18 år. Det er derfor kun i unntakstilfelle, der det er nødvendig for å skjerme samfunnet, at det kan forsvares å sette mindreårige i fengsel. Det beste vil som regel være en alternativ reaksjonsform og oppfølging.

Det er lagt frem en egen stortingsmelding om alternative straffereaksjoner overfor unge lovbrytere, St.meld.nr 20 (2005-2006). Et offentlig oppnevnt utvalg følger opp meldingen og skal innen 1.10.2008 utrede reaksjoner og tiltak for unge mellom 15 og 18 år som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Tiltakene skal imøtekomme gruppens behov, samtidig som de sikrer hensynet til ofrene og imøtekommer samfunnets behov for beskyttelse mot kriminalitet.

Det er et viktig mål i kriminalomsorgens arbeid at domfelte under 23 år ikke bør vente mer enn 2 måneder på å sone straffen. Det var likevel 283 lovbrytere under 23 år som ventet mer enn 2 måneder på å sone fengselsstraff og 47 lovbrytere under 23 år som ventet mer enn 2 måneder på å begynne på samfunnsstraff.

Likeledes er det et viktig mål å gi et best mulig innhold under fengselsoppholdet for de yngre innsatte. Det ble satt krav om program, skole og/eller arbeid 93 % av dagene. Resultatet ble i 67 %. Andel dager uten aktivisering (program, skole, arbeid eller fritidsaktiviteter på dagtid) for de yngre i 2007 var 17 %, kravet var 0 %. Vanligvis sitter til enhver tid mellom to og ti unge mellom 15 og 18 år i fengsel. Det var noe færre unge i 2007 enn i 2006.

Regjeringen vil stimulere til ytterligere forskning om unge lovbrytere, inklusive bruk av straff og tvang og effekten av dette, særlig overfor unge lovbrytere med minoritetsbakgrunn. Regjeringen vurderer å gjøre overføring til konfliktråd obligatorisk når gjerningspersonen er under 18 år. Mekling skal fortsatt avhenge av samtykke fra fornærmede.

Mer samfunnsstraff for unge

Forskning viser at bare 34 % av unge som får samfunnsstraff begår ny kriminalitet, mens 80 % av de unge som får fengselsstraff begår ny kriminalitet. Stadig flere unge lovbrytere får samfunnsstraff, økningen er på nær 50 %.

Nye sikkerhetsutfordringer

Motvirke straffbare handlinger og svikt under gjennomføringen

Utviklingen av et hardere kriminelt miljø med større mobilitet og internasjonalisering får konsekvenser for sikkerheten og innholdet i straffegjennomføringen. Utviklingen krever differensiert soning med mer restriktive tiltak, særlig for de som er knyttet til organiserte kriminelle miljøer.

Sikkerhetsstrategien

Kriminalomsorgens sikkerhetsstrategi 2006-2010 "Trygghet for samfunnet, domfelte, innsatte og tilsatte" gir føringer for sikkerhetsarbeidet ved friomsorgskontorene og fengslene. Sikkerhetsarbeidet er forankret i straffegjennomføringsloven, HMS-lovgivningen og personopplysningsloven. For kriminalomsorgen er dynamisk, statisk og organisatorisk sikkerhet sentrale aspekter.

Sikkerhetsprogrammet SIK

Innføring av programmet Sikkerhet i kriminalomsorgen (SIK) i alle fengsler og friomsorgskontorer er et viktig tiltak for å forebygge vold- og trusselsituasjoner mot tilsatte. SIK skal bidra konkret til å forankre sikkerhetsstrategien. SIK er et omfattende program som dels er

integrrert i grunnutdanningen for fengselsbetjenter og dels gis i form av kurs på KRUS og oppfølging innen regionene. Teamarbeid, risikobevissthet, og evne til å fange opp feil og sikkerhetsmessige svakheter er sentrale elementer.

Kriminalomsorgen har få rømninger og unnvikelser, og svikttallene i forbindelse med fremstillinger, permisjoner og frigang er svært lave.

Gjennomføringer av inspeksjoner

Regionene gjennomførte 34 inspeksjoner ved sine enheter i 2007. Eksempler på inspeksjonstemaer er HMS (helse, miljø og sikkerhet), økonomistyring, sikkerhet og andre temaer innenfor straffegjennomføring.

Urinprøvekontroller

For å kontrollere og avdekke eventuell bruk av dopingpreparater, ble det gjennomført minst én urinprøvekontroll i hvert fengsel av alle innsatte som deltar aktivt i styrketrening. I nesten en fjerdedel av prøvene ble det påvist dopingpreparater (37 av 153).

Et viktig sikkerhetstiltak er også øvelser med brannvern og politi.

Det ble gjennomført 47 slike øvelser i 2007.

Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet

Kriminalitetsutviklingen krever en mer restriktiv straffegjennomføring for enkelte domfelte, særlig de som er tilknyttet organiserte kriminelle miljøer. Det er iverksatt økt samarbeid mellom kriminalomsorgen og politiet. Tiltak som å etablere rutiner for samarbeid og informasjonsflyt mellom politiet, påtalemyndighet og kriminalomsorg både på lokalt og regionalt nivå benyttes.

Det gjennomføres jevnlig utveksling av informasjon om innsatte og dømte, foruten andre momenter av betydning for å forebygge kriminalitet og trygge samfunnet.

Det er et mål at utenlandske innsatte raskere overføres til fortsatt soning i hjemlandet. Kriminalomsorgen er i ferd med å intensivere arbeidet med soningsoverføring innenfor gjeldende regelverk som bruk av tvangsmessig overføring i medhold av tilleggsprotokollen til den europeiske overføringskonvensjonen.

Kursholdere i Sikkerhet i kriminalomsorgen

Personal

Likestilling

41 % av de tilsatte i kriminalomsorgen er kvinner. Etaten har som mål at 50 % av de nytilsatte lederne skal være kvinner. I 2007 var 38 % av de nye lederne kvinner.

Sykefravær

Sykefraværet i etaten varierer en del mellom enhetene. I snitt var det i 2007 på 5,6 %. Ved KITT og KRUS er sykefraværet noe lavere, mens det ved regionadministrasjonene ligger mellom 5 og 7,5 %. Det reelle sykefraværet i etaten er antakelig noe høyere fordi det er avdekket svakheter ved registreringer og utregninger i personaldatasystemet. KSF arbeider med å utbedre svakhetene.

Trygg kriminalomsorg

Arbeidstilsynet gjennomførte i 2006 tilsyn i 35 fengsler og friomsorgskontor i fire av kriminalomsorgens regioner. Målet var å sikre at kriminalomsorgen organiserer arbeidet slik at tilsatte ikke utsettes for helseskadelige fysiske- eller psykiske belastninger, og at det drives et systematisk HMS-arbeid med gjennomføring av fore-

byggende tiltak. I januar 2007 kom Arbeidstilsynet med tre pålegg til Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF). Påleggene var

1. Å innføre HMS-rutiner i forbindelse med endring og omstilling
2. Gjennomføre risikovurderinger, tiltak og etablere HMS-rutiner
3. Innføre et HMS system og utøve systematisk HMS-arbeid (interkontroll)

Dette resulterte i en bred prosess der både verne- tjeneste, tillitsvalgte, de seks kriminalomsorgsregionene, KRUS og KITT var med. Det ble satt i gang et prosjekt med et todelt mandat: Utarbeide forslag til HMS-system for kriminalomsorgen og å utarbeide en plan for hvordan HMS-systemet kan implementeres i kriminalomsorgen. Fristen for den første delen av mandatet var i november, og forslaget til HMS-system ble oversendt Arbeidstilsynet 9. november. Fristen for plan for implementering av systemet er satt til 15. april 2008. Arbeidet fortsetter i 2008.

Revidert AKAN-avtale for kriminalomsorgen

Revidert AKAN-avtale ble inngått 24. august 2007. Den vektlegger i større grad forebygging, gråsonen mellom arbeid og fritid, og opplæring. Målet er et rus- og avhengighetsfritt arbeidsmiljø. Dette skal oppnås via forebyggende tiltak som tydelige regler, konsekvent praksis, informasjon og holdningsskapende arbeid, også i forhold til gråsonene.

AKAN-avtalen inkluderer annen avhengighetsproblematikk, som for eksempel spilleavhengighet og den inneholder støtteopplegg for ansatte med rus- eller avhengighetsproblem.

AKAN-avtalen inngår som en del av kriminalomsorgens systematiske HMS-arbeid.

Retningslinjer beskriver hvordan AKAN-arbeidet skal organiseres, de ulike rollene i arbeidet og prosedyrer ved brudd på arbeidsreglementet knyttet til rus- og avhengighetsproblematikk.

Kriminalomsorgens første AKAN-avtale ble inngått i 1984.

AKAN-kjøreregler

- Ingen skal være ruspåvirket eller spille pengespill i arbeidstiden
- Det er ikke akseptabelt å ha fravær på grunn av rusbruk eller andre former for avhengighet.
- En ansatt som møter beruset, er i bakrus eller

bruker rusmidler på arbeidsplassen skal bortvises. Nærmeste overordnede tar forholdet opp med vedkommende dagen etter, og gir advarsel i henhold til gjeldene prosedyre.

- Det er ikke tillatt å oppbevare illegale rusmidler eller uforholdsmessig store mengder legale rusmidler, for eksempel medikamenter eller alkohol, på arbeidsplassen.
- Dager etter kurs, konferanser, arrangementer eller spesielle merkedager er vanlige arbeid dager. Holdningen til rusmiddelpåvirkning ved slike anledninger er følgelig den samme som ellers.
- Det skal ikke serveres alkohol i arbeidstiden på kriminalomsorgens område eller arrangementer. Servering utenom arbeidstiden må avtales med ledelsen på forhånd.
- En ansatt med rus- eller avhengighetsproblemer skal tilbys et tilrettelagt støtteopplegg basert på AKANs modell for oppfølging av ansatte.
- En ansatt med et rus- eller avhengighetsproblem har selv et ansvar for å gjøre noe med dette, og kan be om hjelp selv om problemet ikke har gitt utslag i jobbsammenheng.
- Alle ansatte har et ansvar for å ta opp forhold som belaster arbeidsmiljøet. Det er usolidarisk å late som en ikke ser, bagatellisere eller skjule rus- eller avhengighetsproblemer.

Kriminalomsorgens ledelsesutviklingsprogram LUP

Kriminalomsorgen gikk i 2007 i gang med ledelsesutviklingsprogrammet LUP. Programmet omfatter i overkant av 500 ledere og fortsetter i 2008. I de tre første regionene nordøst, øst og nord har alle ledere med personalansvar deltatt i programmets basismoduler. Disse tar opp

- Verdibasert ledelse, meg selv som leder
- Relasjonsledelse
- Å lede endringer
- Veien videre

Det er konsultentselskapet Agenda utredning & Utvikling som gjennomfører basismodulene. Tilbakemeldingene fra deltakergruppene er svært gode. De tre siste regionene: sør, vest og sørvest samt KRUS og KITT gjennomfører basismodulene i 2008.

I forbindelse med basismodulen "Å lede endringer" skal ledergruppene definere et utviklingstiltak (fordypningsmodul) de skal jobbe med lokalt. Det er lagt opp til erfaringsutveksling mellom gruppene og at alle tiltakene formidles til KRUS.

KRUS starter i 2008 fordypningskurs for ledere som har deltatt på LUPs basismoduler. Foreløpig vil følgende kurs bli satt opp:

- Konfliktbehandling og ledelse
- Kriseledelse
- Medietrening
- MI for ledere
- Prosessledelse
- JUS og Økonomi for ledere

Uniformsutvalget for kriminalomsorgen

Arbeidsgruppen som ble nedsatt for å evaluere uniformsutvalget og se nærmere på uniformsutvalgets fremtidige rolle - lage forslag til mandat og sammensetting av utvalget, leverte sin innstilling våren 2007.

Utvalget skal bidra til å sikre en helhetlig og praktisk uniformering i etaten. Blant oppgavene er å ferdigstille uniformsreglementet, ivareta utvalgets utvidede om-

råde som er å bidra til at det benyttes ensartet verne- og sikkerhetsutstyr og å vurdere innkomne forslag.

KSF, regionene, lokalt nivå, NFF, KY og sentralt hovedverneombud er medlem av utvalget, KRUS har observatørstatus. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av PDMT. Utvalget ledes av KSF i 2008.

Kriminalomsorgen i lagmannsretten

Kriminalomsorgen har med endringene i straffeprosessloven § 76 femte ledd, av 20.mars 2007, fått myndighet til å møte i saker for lagmannsretten. Tidligere hadde kriminalomsorgen bare myndighet til å møte i tingretten og måtte sende saker til statsadvokaten når en dom fra tingretten skulle ankes.

Dette medfører en raskere saksgang, noe som vil komme både de domfelte og de ansatte til gode, samtidig vil etatens kjennskap til sak og regelverk kunne være en fordel ved vurdering av ankespørsmålet.

Hege Levin, Kriminalomsorgen region øst, i nyinnkjøpt dommerkappe klar til å ivareta nytt kompetanseområde, å føre sin første bruddsak i Lagmannsretten

Pris til Oslo fengsel

Oslo fengsel fikk i 2007 prisen for beste statlige virksomhetstiltak av Senter for statlig økonomistyring (SSØ). Fengselet fikk prisen for sitt arbeid med Balansert målstyring. "Gjennom tydelige mål, prioriteringer, forankring og konkret handling og oppfølging har Oslo fengsel vist at det er mulig å skape gode resultater", heter det i juryens begrunnelse.

Prisen ble delt ut av finansminister Kristin Halvorsen. Juryen mener at det arbeidet som er gjort i forbindelse med styringssettet i Oslo fengsel bidrar til å inspirere andre virksomheter til å forbedre styringen. Det var første gang prisen ble delt ut.

Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)

For å sikre kriminalomsorgen tilgang til fengselsfaglig arbeidskraft, styrket regjeringen utdanningen av fengselsbetjenter. I 2007 økte opptaket ved Kriminalomsorgens utdanningscenter fra 150 til 200 aspiranter. Et ekstraordinært kull på 25 aspiranter begynte utdanningen ved Kongsvinger fengsel 1. mai 2007. Hele opplæringen gjennomføres ved fengselet. Aspirantene alternerer mellom teori og praksis gjennom opplæringsperioden. Et annet kull på 25 aspiranter startet opplæringsperioden 1. september 2007.

Til disse opptakene søkte 347 personer. 44 % av de som fikk plass var kvinner, men det var ingen med flerkulturell bakgrunn.

Det ble uteksaminert 140 aspiranter fra Fengselsskolen. I tillegg har en gruppe på 24 verksbetjenter gjennomgått opplæring. Opplæringen for verksbetjentene er nettbasert.

972 søkte på de 151 plasser ved det ordinære opptaket til fengselsskolen. Det ble tatt opp 42 % kvinner. Målet var halvparten kvinner.

Fem personer med flerspråklig bakgrunn utover engelsk ble tatt opp. Dette utgjør 3,3 % av aspirantene. Kravet var 7,5 %. KRUS har samarbeidet med Politihøyskolen om å finne løsninger for å kunne rekruttere flere fremmedspråklige til fengselsbetjent og politiyrkene. Målet er å øke forståelsen for hva som hemmer rekrutteringen

av denne gruppen til de to etatene, og hvorfor det er viktig å øke andelen.

I 2007 hadde KRUS også et samarbeid med NAV om å rekruttere personer med minoritetsbakgrunn. 16 personer gjennomgikk et tre måneders kurs, 6 av disse forventes å begynne på KRUS. Målet om at det skal tas opp tre samisktalende aspiranter ved det ordinære opptaket ble ikke nådd. Bare én av de av de 151 som ble tatt opp var samisktalende.

Et sentralt satsningsområde for KRUS var forvaltnings-samarbeidet med kursene «Snu Unge lovbytere» og «Samarbeid om Individuell Plan». KRUS arrangerte fagseminar som følger opp pilotprosjektene om «Samordning av planarbeid under straffegjennomføring». To etterspurte nykommere var kursene «Kulturforskjeller i praksis» og «Utdanning av debriefingsledere».

KRUS iverksatte utviklingsarbeid for å oppdatere og tilpasse påvirkningsprogrammene til norske forhold og for å tilfredsstille stadig nye krav til kvalitet.

Av de noe over 400 ansatte på KRUS er det en kvinneandel på 61,7 %. Sykefraværet for de ansatte på KRUS er 3,11 %, hos aspirantene er det 2,02 %.

Kriminalomsorgens IT - tjeneste (KITT)

KITT har bidratt med rådgivningstjeneste til Justisdepartementet og KSF på ca 8000 timeverk. Rådgivningen har vært på blant annet disse områder: Arkitekturfaglig koordinering i justissektoren; ny nettverksarkitektur i justissektoren; nytt straffesakssystem i politiet, nytt etatssystem; kriminalomsorgen.no; elektronisk saksbehandling; turnus; internett til opplæringsformål i fengsel; innkalling til soning; elektronisk kontroll; råd og IKT-støtte til avvikling av kø og i arbeidet med stortingsmelding om kriminalomsorgen.

I tillegg har KITT på vegne av justissektoren gjort en innsats med å etablere en felles offentlig IKT-arkitektur i Norge.

KITT har deltatt aktivt i arbeidet med sektorovergrep-ende tiltak.

Internettløsning for innsatte i skolesituasjon

Kriminalomsorgen og skolemyndigheten utarbeidet i 2006 et grunnlag for IKT-løsning knyttet til innsatte og bruk av internett i skolesituasjon. KITT har i 2007 etablert den tekniske løsningen i fire fengsler.

Ny infrastruktur for kriminalomsorgen

KITT har modernisert det landsomfattende IKT-nettverket og store deler av den sentrale infrastrukturen.

Informasjonssikkerhet

KITTs bemanning og kompetanse er styrket på området. KITT har startet arbeidet med å bedre kvalitetssystem for informasjonssikkerhet, utarbeidet retningslinjer for risikovurdering av informasjonssikkerhet og bidratt i arbeidet med kartlegging av lovbestemte krav og utfordringer knyttet til disse.

Utgivelser

Rundskriv G-2/2007 Rutiner spesielt rettet mot innsatte med utenlandsk statsborgerskap

Del 1 omhandler rutiner for informasjonsutveksling med utlendingsmyndighetene i alle saker vedrørende domfelte med utenlandsk statsborgerskap. Formålet er å sikre gode rutiner for informasjonsutveksling mellom kriminalomsorgen og utlendingsmyndighetene.

Del 2 omhandler rutiner for behandling av saker vedrørende overføring til fortsatt straffegjennomføring i utlandet. Overføring til fortsatt straffegjennomføring i hjemlandet kan skje i medhold av ulike hjemmelsgrunnlag. Det skilles mellom overføring med og uten domfeltes samtykke.

Rundskriv G-05/2007 Endring i forskrift til lov om straffegjennomføring

Justisdepartementet utarbeidet 30. juni 2006 forskrift om bruk av politiarrest. Denne og en tidligere endring i straffeprosessloven, har nødvendiggjort noen endringer i forskrift til lov om straffegjennomføring.

Umiddelbar soning

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning formaliserte ved brev av 26. juni 2007 en ordning der det åpnes for at domfelte som venter på soningsplass, kan ta kontakt med kriminalomsorgen og avtale et umiddelbart tidspunkt for avsoning av dom.

Fordi det gjerne er flest ledige plasser i fengsel med lavere sikkerhetsnivå, retter ordningen seg som hovedregel mot dommer der soningstiden for ubetinget fengselsstraff er på 90 dager eller mindre, og der den domfelte er vurdert egnet for soning i fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Det er også åpnet for at dette i enkelte tilfelle kan gjelde for dommer med noe lengre soningstid. Domfelte må være villig til å sone i et fengsel langt fra hjemstedet.

Dagpenger til innsatte

52 kroner var ordinær dagpengesats til de innsatte i 2007, ref. Rundskriv KSF 3/2006.

Året før var satsen 51 kroner. Det kan gis tillegg for særlig viktig arbeid med inntil kr 20,-.

Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND)

Etter modell fra Drug Courts i Irland og Skottland innførte Norge straffereaksjonen Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) som en treårig prøveordning fra 1. januar 2006 i Oslo og Bergen. Den norske modellen skiller seg ut ved at dommeren, i tråd med norsk tradisjon, har en uavhengig rolle fra forvaltningen.

Utgitt av KRUS i serien Dokumentasjon og debatt, nr 2/2007

Norsk – engelsk / English – Norwegian

ordbok for kriminalomsorgen

Utgitt av KRUS i serien Håndbok, nr 2-2007, 290 sider.

Overgang fra fengsel til frihet

Løslatelse av unge med ikke-vestlig innvanderbakgrunn

Det er små forskjeller i straffegjennomføringen mellom unge ikke-vestlige og vestlige.

Utgitt av KRUS i serien Dokumentasjon og debatt, nr 1-2007, 115 sider.

Fakta om kriminalomsorgen

Ny og omarbeidet utgave av brosjyren G-0256 B Fakta om kriminalomsorgen.

Retningslinjene for gjennomføring av forvaring ble ferdige i 2007

Retningslinjene utdyper Forskrift om gjennomføring av forvaring som trådte i kraft 5.3.2004, og regelverket for øvrig om forvaringsdømte, som straffelovens bestemmelser om prøveløslatelse fra forvaring og straffegjennomføringsloven med forskrift og retningslinjer.

Det er i retningslinjene særlig lagt vekt på områder hvor gjennomføring av forvaring avviker fra ordinær straffegjennomføring. Retningslinjene regulerer også områder som i liten utstrekning er behandlet i forskriften, som saksbehandling og samarbeid mellom kriminalomsorgen og berørte parter som politi og påtalemyndighet og forvaltningssamarbeidende etater.

Regnskap 2007

Kap. 0430	Budsjett 2007		
	Inkl. overf. beløp	Regnskap 2007	Regnskap 2006
01 Driftsutgifter (disponibel ramme)	2 279 587 676	2 251 783 844	2 045 332 258
21 Spesielle driftsutgifter	50 942 000	53 715 942	51 518 577
45 Større utstyrsanskaff. og vedlikehold	134 529 000	127 939 846	116 563 928
60 Ref. til kommunene, forvaringsdømte	24 860 000	22 381 574	23 232 888
70 Tilskudd	15 472 000	15 458 954	13 316 747
Sum utgifter i kr	2 505 390 676	2 471 280 160	2 249 964 398

Kap. 0430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning

Kapasitetsutvidelsene som ble etablert i 2007, har ført til at kriminalomsorgen har hatt en høy aktivitet, knyttet til bygningsmessige etableringer, faglig innhold og tilsetning av personell.

Antall gjennomførte fengselsdøgn var 1 215 610 i 2007 mot 1 153 170 døgn i 2006.

Lønn

Økningen i lønnsutgifter på om lag 127,7 millioner kroner fra 2006 til 2007, skyldes blant annet virkninger av lønnsoppgjøret og økte lønnsutgifter som følge av økt bemanning på grunn av flere fengselsplasser. Innenfor den enkelte lønnspost er det liten forskjell sammenlignet med lønnsregnskapet for 2006.

Drift

Driftsutgiftene i 2007 var 78,9 millioner kroner høyere enn i 2006. Dette skyldes generell prisvekst, høyere aktivitet som følge av etablering av nye fengselsplasser og slutføring av etableringer som ble påbegynt året før.

Statistikk

Fengselene

Fengselsdommer – omfang og fordeling

I løpet av 2007 iverksatte kriminalomsorgen 10 061 ubetingede fengsels- og forvaringsdommer. Promillekjøringsdommer er den lovbruddskategorien som er mest representert, nesten 21 %. Lovbrudd som samlet kategoriseres som vinning utgjorde den største gruppen med 43 %. Narkotikalovbrudd utgjorde 13 % og vold 20 % av dommene mens 3 % var for sedelighet. 54 % av alle dommene var på under 60 dager, 67 % under 90 dager og 10 % på 1 år eller mer. I 2007 var det 12 536 nyinnsettelse i fengsler mot 12 078 i 2006. 43 % av de domsinnsatte ble løslatt innen 30 dager, 75 % innen 90 dager og 86 % under 6 måneder. 6,4 % hadde sittet over 1 år og 38 personer over 5 år. Ingen av de løslatte hadde sittet i mer enn 11 år.

Fengselkapasitet

Pr 31.12.2007 var fengselkapasiteten 3573 plasser mot 3467 året før. Økningen har skjedd ved utvidelse av kapasiteten ved eksisterende fengsler. Ca. 34 % av alle fengselsdøgn ble avviklet ved fengsler eller avdelinger med lavere sikkerhet, tidligere omtalt som åpen soning.

Fengslene hadde et belegg på 95,3 % i 2007 – noe høyere enn resultatkravet som er 94 %.

De store fengslene som fortrinnsvis tar imot langtidssonere, har lettere for å opprettholde et høyt belegg enn de mindre fengslene som tar imot kortere dommer og dermed har høy "turnover". Domfelte som ikke møter til soning til avtalt tid, påvirker beleggsprosenten negativt fordi plassen da står tom i påvente av at vedkommende pågripes av politiet eller at en annen får plassen.

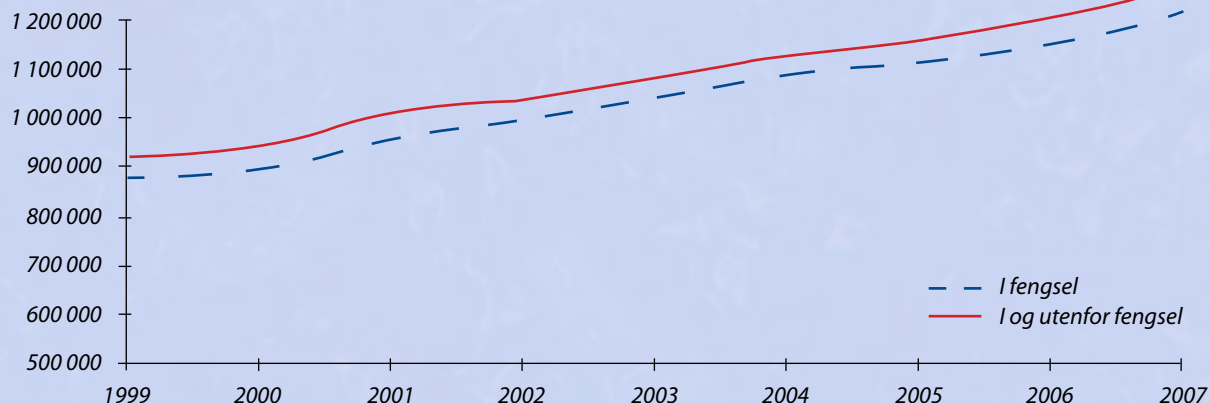
Alders- og kjønnsfordeling

Av alle nyinnsettelse i 2007 var 1 138 (9 %) kvinner 40 menn og 1 kvinne var under 18 år 910 menn og 77 kvinner var mellom 18 og 21 år. 2 013 menn og 166 kvinner var mellom 21 og 24 år 302 menn og 19 kvinner var 60 år eller over.

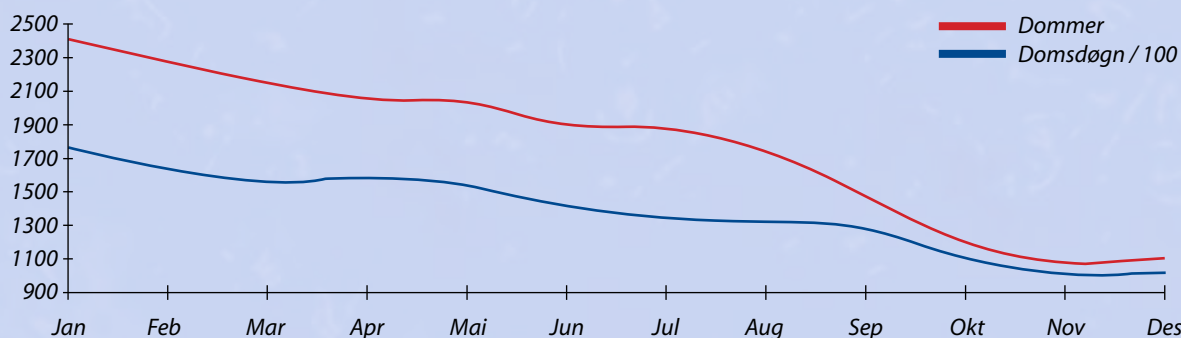
Straffgjennomføringsloven § 12 i institusjon

Straffen kan i særlige tilfeller helt eller delvis gjennomføres ved heldøgnsopphold i institusjon dersom oppholdet er nødvendig for å bedre domfeltes evne til å fungere sosialt og lovlydig, eller andre tungtveiende grunner taler for det. Den domfelte skal kunne holdes tilbake mot sin vilje og hentes tilbake ved unnvikelse, om nødvendig med tvang og med bistand fra offentlig myndighet. Ordningen omfattet 457 personer. 218 startet soningen i fengsel for så å bli overført til institusjon. Resten (239) startet soningen direkte i behandlingsinstitusjon.

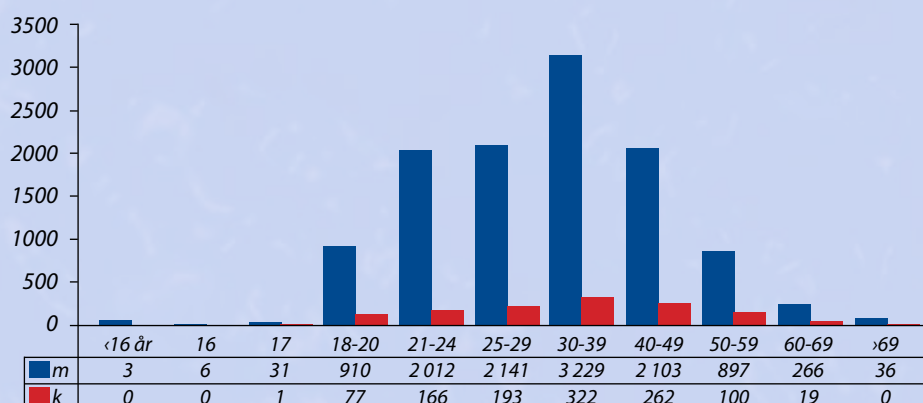
Antall fengselsdøgn 2002 - 2007

Soningskø utvikling. Gjennomsnitt pr. mnd i 2007

Nyinnsettelse i fengsel etter alder og kjønn

Ordinær kapasitet pr. region pr. 31. desember (fengselsplasser til soning og varetekt)

	2003			2004			2005			2006			2007		
	Sikkerhetsnivå			Sikkerhetsnivå			Sikkerhetsnivå			Sikkerhetsnivå			Sikkerhetsnivå		
	Lav	Høy	Sum	Lav	Høy	Sum	Lav	Høy	Sum	Lav	Høy	Sum	Lav	Høy	Sum
Øst	151	449	600	151	474	625	151	474	625	151	507	658	171	507	678
Nordøst	233	397	630	233	397	630	233	412	645	293	415	708	309	425	734
Sør	309	394	703	315	388	703	319	394	713	319	408	727	323	408	731
Sørvest	129	360	489	113	376	489	142	361	503	166	360	526	166	360	526
Vest	63	218	281	63	218	281	95	252	347	160	248	408	205	262	467
Nord	137	234	371	147	279	426	158	296	454	158	282	440	144	293	437
Samlet	1 022	2 052	3 074	1 022	2 132	3 154	1 098	2 189	3 287	1 247	2 220	3 467	1 318	2 255	3 573
Andel	33 %	67 %		32 %	68 %		33 %	67 %		36 %	64 %		37 %	63 %	

Kvinnefengsler

	Antall plasser	
Bredtveit	59	Inkl. Bredtveitveien
Sandefjord	13	
Ravneberget	31	
Sum	103	

Andre fengsler som tok imot kvinner i 2007

Auklend ob.	Lyderhorn ob.
Bodø	Sandaker ob.
Bodø ob.	Sarpsborg
Drammen	Trondheim, Kongensgate avd.
Haugesund	Tromsø
Kristiansand	Vadsø

Fengsler med avdelinger/plasser for kvinner

Skien	6	
Stavanger	13	
Sandeid	8	
Bergen	16	Inkl. Osterøy
Trondheim, Leira avd.	4	
Verdal	6	"inntil 6 pl"
Sum	53	
Kvinneplasser total	156	

Restriksjoner varetekt

52 % av alle varetektsinnsatte var ilagt en eller flere restriksjoner ved innsettelsestidspunktet.

533 (17 %) var ilagt fullstendig isolasjon ved innsettelsestidspunkt (484 i 2006).

Varighet av restriksjonene:

36 % i 14 dager eller mindre

78 % under 30 dager

90 % under 60 dager

Statsborgerskap innsettelse

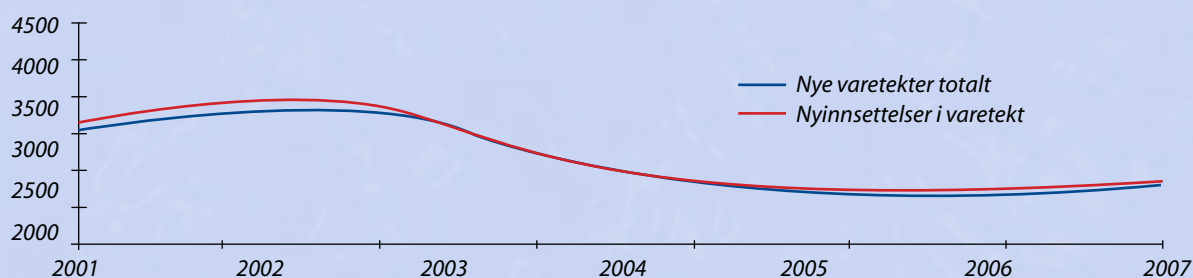
85 % norske statsborgere

89 % fra Norge og Norden for øvrig

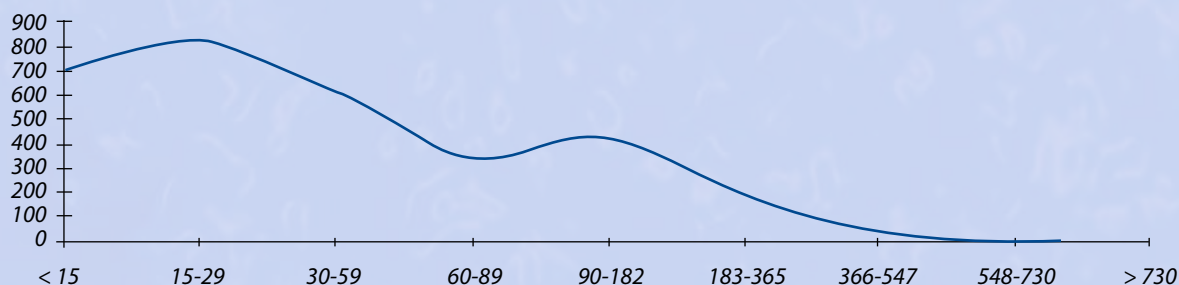
94 % fra Europa samlet

Til sammen var 110 nasjoner representert.

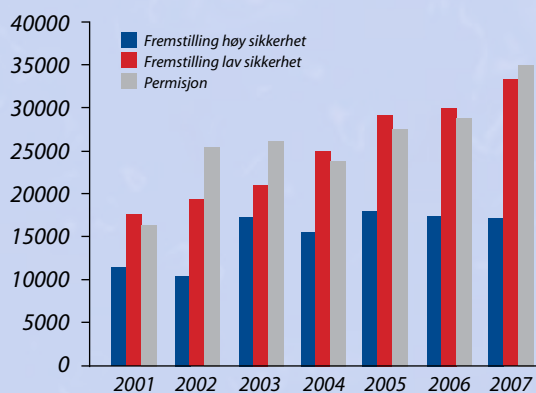
Ny innsettelse i varetekt

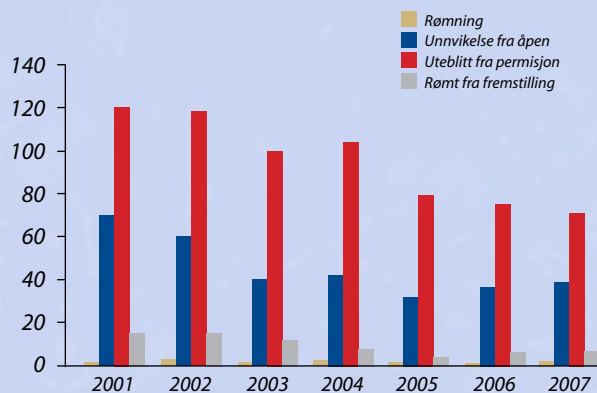
Varetektens varighet i døgn

Fremstilling og permisjon 2001 - 2007

Rømning/Unvikelser 2001 - 2007

Røminger

8 innsatte rømte fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå. 45 innsatte unvek fra fengsel med lavt sikkerhetsnivå. Av 34 520 innvilgede permisjoner var det 69 uteblivelser, det gir en svikt andel på 0,2 %.

Fromsorgskontorene

I 2007 hadde fromsorgen til enhver tid 2 552 aktive saker, en økning fra 2 371 i 2006.

Personundersøkelser

Det ble utført 1479 personundersøkelser. Det er 71 færre enn året før.

35 % av personundersøkelsene gjaldt saker med promillekjøring og brudd på veitrafikkloven. 18 % gjaldt voldsrelaterte forhold og 12 % narkotikasaker. 11 % av personundersøkelser gjaldt personer under 18 år, 6 % gjaldt personer 60 år og eldre.

Samfunnsstraff

I 2007 ble det iverksatt 2 929 dommer på samfunnsstraff mot 2 683 i 2006.

Av nye oppdrag i 2007

- gjaldt 14 % kvinner
- var 212 (6 %) under 18 år og 563 (13 %) var mellom 18 og 21 år
- 4,3 % var ikke norske statsborgere

Promilleprogram

I 2007 ble det iverksatt 471 betingede dommer med promilleprogram som vilkår, mot 474 i 2006 og 501 i 2005.

Narkotikaprogram med domstolskontroll

Det ble iverksatt 31 slike dommer, mot 23 året før.

Prøveløslatte

981 prøveløslatte ble fulgt opp av fromsorgskontorene.

Soning i behandlingsinstitusjon

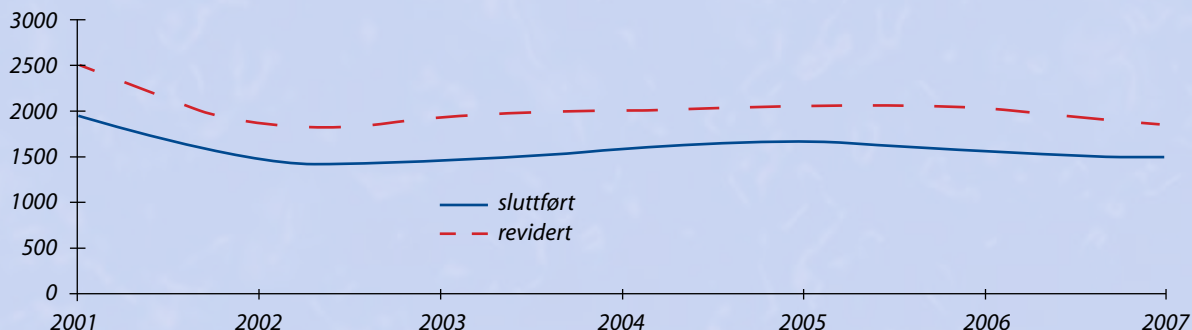
I 2007 ble 218 personer overført til soning i behandlingsinstitusjon etter § 12. 263 søkte om dette.

Straffgjennomføringsloven § 16, gjennomføring av ubetinget fengselsstraff utenfor fengsel

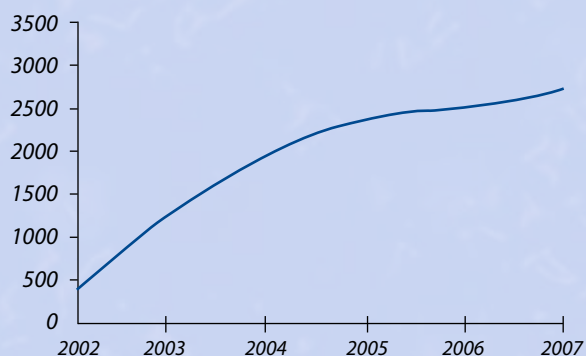
Dersom det er hensiktsmessig for å sikre en fortsatt særlig positiv utvikling og motvirke ny kriminalitet, kan kriminalomsorgen overføre domfelte til gjennomføring av straffen utenfor fengsel med særlige vilkår når halvdel av straffetiden er gjennomført.

48 ble overført fra fengsel til fromsorgen. Til enhver tid var det i snitt 16 som sonet etter § 16.

Personundersøkelser / Utvikling

Iverksatt samfunnsstraff - utvikling 2002 - 2007

Promilleprogram.

Iverksatte dommer - utvikling 2001 - 2007

